

Europese wetgeving maakt einde aan verplicht lidmaatschap Grafische industrie vecht tegen een vermeend tekort aan werknemers

Binnen de grafische industrie wordt voor de komende jaren een groei van zo'n 3 procent van het produktievolume per jaar verwacht. Tijdens de Grafivak 91-persconferentie voor de landelijke media toonde gastspreker Job Dienske, plaatsvervangend algemeen-secretaris van het KVGO, zich optimistisch over de ontwikkelingen binnen de bedrijfstak.

door Rien Berens
500 en 1000 mensen zou
Wanneer je de directie willekeurige offsetdruk vraagt of ze een drukken gebruiken dan antwoord steevast 'ja' neer echter al deze pl...
antwoord steevast 'ja' neer echter al deze pl...
gevoeld zouden wor...
vraag ik me direct af...
geen overproductie...
staan met precies 1...
overgestelde effect...
nu speelt.'

GRAFISCH NEDERLAND IN 1991

VKGO GEBOREN IN GOUDEN TIJD

25 JAAR

1991 – nog meer omzetgroei voor grafische bedrijven, dreigend tekort aan personeel, op de overvolle Grafivak vinden de nieuwste persoren gretig aftrek. Het kan niet op. Maar in die turbulente jaren waren er ook grote tegenstellingen tussen de grote jongens en de kleinere werkgevers in de branche. In dat verdeelde grafische landschap ligt de oorsprong van het huidige VKGO.

'Het was een gouden tijd', herinnert Rien Berends, toenmalig hoofdredacteur van Graficus (later Grafisch Weekblad), zich. En in de uitbundig groeiende economie floreerde de sterke Nederlandse grafische industrie. Nederland telt op dat moment zo'n 3.500 grafische bedrijven die werk bieden aan ongeveer 59.000 mensen. Wie de dikke Graficus-edities uit '91 opent, komt namen tegen als Boekhoven-Bosch, Mahez, Blikman & Sartorius en Buhrmann-Tetterode. Het blad - het enige overgebleven gedrukte vakblad van de drie die in de jaren '90 tot 2012/2013 verschenen - stond boordevol (personeels)advertenties. Ook op technische gebied volop nieuws. Zo introduceert AM de ElectroPress, voor het plaatloos drukken en doet digitaal drukken deden zijn intrede. En het blad zelf werd in dat jaar voor het eerst in DTP opgemaakt.

Op economisch vlak verwacht men in 1991 weliswaar iets minder uitbundige groei dan in de jaren '80, maar nog altijd verwachtten de meeste grafische ondernemers verdere omzet- en winstgroei en zegenen twee op de drie grafische ondernemers te willen investeren. Hoewel voorzichtig aan de eerste geluiden komen van mogelijke overcapaciteit in de Nederlandse grafische industrie, kampen drukkerijen op dat moment vooral met het dreigende tekort aan grafische vakmensen. Terwijl Graficus zich afvraagt of de grafische industrie niet een pas op de plaats moet maken als gevolg van de het uitbreken van de Golfoorlog, zingen en dansen de grafische ondernemers en aanhang massaal mee tijdens het optreden van Lee Towers op het Grafisch Gala (later GoudenZ). Alle reden tot vreugde; de bomen groeiden nog tot in de hemel en het kon niet op.

DREIGENDE VERSNIJPERING

Ook 25 jaar geleden verenigden die kleinere en grotere grafische werkgevers zich al. Maar dat gebeurde toen onder de vlag van het grote Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen (KVGO). Zo is de Nederlandse Bond van Copieerders en Kleinoffsetdrukkers (NBCK) in Utrecht - later omgedoopt tot Kleinformaat Offsetbedrijven (KFO) - in 1986 ondergebracht bij het KVGO. Deze sectie KFO van het KVGO vertegenwoordigde de 'drukker op de hoek' binnen de overkoepelende werkgeversorganisatie. Datzelfde gold voor de organisatie van Fabrikanten van Grafische Eindverbruikers (FGE). Deze werkgeversorganisatie van grafische afwerkers en binders ging in 1988 op in het KVGO. Het grote KVGO slokte steeds meer kleinere organisaties op, waaronder ook het Landelijk Overleg Grafische Ateliers (LOGA), later bekende als de Grafische Cultuurstichting van het KVGO. Maar een echte eenheid werd het niet, weet Berends. 'Er was voortdurend wrijving tussen groepen grafische ondernemers. Kleinere bedrijven en afwerkers en binders voelden zich achtergesteld en niet serieus genomen.' Berends schetst daarbij een grafische markt waarin de heel grote uitgeverijen/drukkerijen als VNU en krantenbedrijven als de Perscombinatie de dienst uitmaakten en de 'kleintjes' nauwelijks iets in de melk te brokkelen hadden.

'REBELS CLUBJE'

Er was dus begin jaren '90 veel onvrede vanuit de hoek van de kleinere grafische bedrijven. Graficus nr. 23 uit 1991 (toen nog een weekblad) spreekt van een 'dreigende versnippering binnen de KVGO-gelederen'. KVGO-voorman Martin Handgraaf haalt in het blad uit naar het CKO (Commissie Kleine Ondernemers of Contactgroep Kleine Ondernemers) en noemt dit een 'rebels clubje'. Meteen voegt Handgraaf daar aan toe dat deze vertegenwoordiger van deze kleine grafische bedrijven wel een 'noodzakelijk tegenwicht vormt tegenover de zeer nadrukkelijk aanwezigheid van grote drukkerijconcerns'. De CKO was namelijk een subcommissie van het KVGO die grafische bedrijven van minder dan 25 werknemers vertegenwoordigde. Hun grootste bezwaar tegen de grote broer was de CAO, waarin in hun ogen geen rekening werd gehouden met de belangen van kleinere werkgevers. Zij wilden een eigen overleg met de bonden en een aparte cao voor het kleinbedrijf.

CAO-TRUC

Het is in dat versnipperende grafische landschap waarin de Vereniging van Kleine Grafische Ondernemers (VKGO) is ontstaan. Directe aanleiding daarvoor was de CAO waar de kleinere grafische bedrijven zich niet mee konden verenigen. Ook toen al verliepen de cao-onderhandeling zeer stroef. Het KVGO stond tegenover een vakbond - Druk en Papier (FNV) - die een minimum loonruimte van maar liefst 5% eiste, plus een loonstijging van 3% als koopkrachtcompensatie!

Na lang soebatten werd toch een nieuwe CAO voor de grafische industrie afgesloten. Maar wel één waarin de kleinere werkgevers zich absoluut niet konden vinden. Struikelblok voor de kleinere grafische bedrijven was onder meer het verplichte lidmaatschap van de vakbond van hun werknemers - dat heeft echt bestaan! - en de invoering van de 36-urige werkweek. Die verplichte ATV zou volgens de kleinere werkgevers leiden tot praktische problemen in de productie; bedrijven met minder personeel hebben nu eenmaal meer flexibiliteit nodig. Door de kleinere werkgevers dreigde het toch al zo moeizaam afgesloten cao alsnog niet door te gaan. Volgens Graficus van dat jaar is er daarom een 'truc' bedacht. 'Om te voorkomen dat kleinere ondernemers de kans zouden krijgen een mogelijk akkoord volledig weg te stemmen, werd besloten tot de oprichting van de subvereniging VKGO.' Op 18 mei van dat jaar stemden de ruim duizend leden (kleinere werkgevers met minder dan 25 werknemers) van de subvereniging VKGO 'neen' tegen de CAO. Hoewel dit besluit 'bij sommige KVGO'ers emotioneel moeilijk viel', kon door de 'truc' de CAO toch doorgang vinden. De leden van de subvereniging VKGO deden simpelweg niet mee en voor de rest van de KVGO-leden kon de CAO gewoon in werking treden. De grafische bonden wilden uiteraard een einde maken aan de dispensatieregeling voor kleinere bedrijven om niet mee te hoeven doen aan de 36-urige werkweek, maar voor de werkgevers was het probleem slim opgelost. Het was tegelijkertijd een overwinning voor de VKGO'ers. Hoewel zij onderdeel van het KVGO bleven uitmaken en ook de leden gewoon lid waren van het KVGO, hadden zij zich als kleine werkgevers toch maar mooi een aparte positie weten te verwerven. Een daad tegen 'het heersende gevoel dat er over hun hoofden heen werd beslist'. De VKGO was in die tijd nog niet los van moederorganisatie KVGO, maar de kiem van de huidige actieve werkgeversclub voor kleinere grafische ondernemers is daar, een kwart eeuw geleden, gelegd. Op naar de volgende 25 jaar.

(met dank aan de redactie van Graficus en Rien Berends (voormalig hoofdredacteur van Graficus en Grafisch Weekblad))

3e TRIMESTER 2016